

Streszczenie (PL)

Rozprawa doktorska podejmuje problem bezpieczeństwa w ochronie dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, analizowany na przykładzie województwa małopolskiego w latach 2010–2021. Punktem wyjścia była refleksja nad miejscem ochrony dziedzictwa w systemie bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej oraz identyfikacja zagrożeń, które w badanym okresie oddziaływały na zabytki i obiekty kultury. Przedmiot badań został osadzony w dyscyplinie **nauk o bezpieczeństwie**, z wykorzystaniem dorobku innych dziedzin – prawa, historii sztuki i ochrony dóbr kultury – co pozwoliło na ukazanie problematyki w sposób interdyscyplinarny, przy zachowaniu zasadniczej perspektywy bezpieczeństwa.

Celem rozprawy było zbadanie mechanizmów oraz skuteczności systemu bezpieczeństwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego w Małopolsce, a główny problem badawczy sformułowano w pytaniu: *Jak funkcjonowały i jakie efekty przynosiły mechanizmy ochrony dóbr kultury w województwie małopolskim w latach 2010–2021?* W badaniach zastosowano metody ilościowe, jakościowe oraz mieszane: analizę literatury i aktów prawnych, badania dokumentów planistycznych i sprawozdawczych, analizę statystyczną, wywiady eksperckie oraz analizę porównawczą.

Rozprawa została podzielona na pięć rozdziałów. Pierwszy omawia miejsce ochrony dziedzictwa w systemie bezpieczeństwa państwa oraz ramy prawne, drugi – strukturę instytucjonalną i zadania podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo dóbr kultury. Trzeci rozdział przedstawia katalog zagrożeń naturalnych, militarnych, przestępczych i cybernetycznych oraz analizuje ich wpływ na dziedzictwo. W rozdziale czwartym omówiono ochronę dóbr kultury w kontekście dokumentów planistycznych i praktyki zarządzania bezpieczeństwem, a rozdział piąty zawiera szczegółowe studium przypadku województwa małopolskiego, z analizą programów ochrony zabytków, orzecznictwa sądowego oraz działań instytucjonalnych.

Wyniki badań wskazują, że system bezpieczeństwa w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego w Małopolsce ulegał stopniowej poprawie dzięki wdrażaniu programów ochrony oraz rozwojowi współpracy między instytucjami. Jednocześnie napotykał wyzwania, takie jak ograniczone zasoby finansowe, występowanie zagrożeń naturalnych, przestępczość przeciwko zabytkom czy konsekwencje pandemii COVID-19. Sformułowane wnioski mają charakter zarówno teoretyczny, jak i aplikacyjny, dostarczając podstaw do dalszych badań oraz rekomendacji dla praktyki administracyjnej i instytucjonalnej.